

До спеціалізованої вченої ради
ДФ 70.895.019 у Хмельницькому
університеті управління та права імені
Леоніда Юзькова

РЕЦЕНЗІЯ

**кандидатки юридичних наук, доцентки
Сторожук Ірини Петрівни на дисертацію
Віталія Анатолійовича МАРЦИНКЕВИЧА
на тему «Правове регулювання оподаткування пасивних доходів
фізичних осіб в Україні»,
поданої на здобуття освітньо-наукового ступеня доктора філософії в
галузі 08 Право за спеціальністю 081 Право**

Актуальність теми дисертаційного дослідження

На сучасному етапі основними напрямками інвестування заощаджених фізичними особами коштів в Україні є цінні папери, вкладення на банківські рахунки (депозити), інтелектуальна власність, система недержавного пенсійного забезпечення та нерухомість, в результаті чого у особи виникають «доходи від капіталу» - пасивні доходи (інвестиційний прибуток, дивіденди, проценти, роялті, страхові виплати та відшкодування).

Правове регулювання оподаткування пасивних доходів фізичних осіб має вагомим теоретичне й практичне значення, адже пов'язано із вирішенням декількох важливих завдань будь-якої держави: по-перше, це пошук шляхів, направлених на забезпечення мобілізації публічних фондів коштів у обсягах, необхідних для ефективного виконання покладених на неї функцій, в тому числі, за рахунок розширення податкової бази з податку на доходи фізичних осіб; по-друге, це заохочення населення до інвестування заощаджень (власного капіталу) в національну економіку за рахунок надання різних податкових стимулів.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків, рекомендацій, сформульованих у дисертації, їх новизна.

Робота має високий та глибокий науковий рівень наукового

дослідження, який відповідає рівню, змісту, науковим результатам та вимогам, що висунуті для дисертаційних робіт на здобуття ступеня доктора філософії.

Наукові положення, висновки і рекомендації, викладені у дисертації мають достатній ступінь обґрунтованості, оскільки базуються на теоретичних працях як вітчизняних, так і зарубіжних вчених – представників, насамперед, науки податкового права. Зокрема, теоретичною основою дисертаційного дослідження є наукові праці українських і зарубіжних учених із загальнотеоретичної юриспруденції, податкового права, фінансового права та інших галузей права.

У результаті проведеного дослідження автором сформульовано низку наукових положень, висновків та рекомендацій, запропонованих особисто здобувачем. Основні з них такі:

- сформульовано визначення пасивного доходу, як доходу, отриманого в результаті вкладення (інвестування) належного юридичній та фізичній особі майна та майнових прав у встановлені законодавством об'єкти із розширенням їх переліку у пп. 14.1.268 п. 14.1 ст. 14 ПК України;

- запропоновано внести зміни до ст. 14 ПК України та закріпити визначення: 1) поняття інвестицій, як майна та майнових прав, що вкладаються в об'єкти підприємницької та інших видів діяльності з метою отримання пасивного доходу чи/або іншої економічної вигоди; 2) кредиту, як грошових коштів, що надаються резидентами, які є фінансовими установами, або нерезидентами, крім нерезидентів, які мають офшорний статус, позичальнику на визначений строк із зобов'язанням їх повернення та сплатою процентів за користування сумою кредиту;

- обґрунтовано доцільність розширення переліку податкових пільг з ПДФО при оподаткуванні інвестиційного прибутку, шляхом виключення зі складу загального місячного (річного) оподатковуваного доходу платника податку таких доходів: 1) інвестиційного прибутку від операцій з облігаціями місцевих позик, емітованих за рішенням Верховної Ради Автономної Республіки Крим або представницьким органом місцевого самоврядування

відповідно до вимог, установлених бюджетним законодавством, з урахуванням курсових різниць; 2) інвестиційного прибутку від довгострокових операцій з інвестиційними активами (за умови володіння інвестиційними активами не менше трьох років (з дати придбання до дати відчуження));

- удосконалено аргументацію щодо доцільності запровадження єдиного підходу щодо визначення бази оподаткування з інвестиційного прибутку для всіх цінних паперів, незалежно від способу їх випуску та допуску до обігу на фондовій біржі, адже встановлення податковим законодавством обмеження розповсюдження поняття «інвестиційний актив» на неемісійні цінні папери призводить до регуляторної невизначеності порядку їх оподаткування;

- обґрунтовано, що визначення інвестиційного прибутку, як об'єкта обкладання податку на доходи фізичних осіб, отриманого резидентом має бути однаковим як при отриманні з джерелна території України, так і за її межами, не залежно від місця, де резидентом було проведено операції з цінними паперами, деривативами та корпоративними правами, від проведення яких отримано такий інвестиційний прибуток, – на території України, чи за її межами;

- розширено перелік видів пасивних доходів доходами, отриманими у вигляді страхових виплат та страхових відшкодувань, пенсійних виплат в межах системи недержавного пенсійного забезпечення та виплат за договорами довірчого управління з учасниками фонду банківського управління в аспекті доходності особистих накопичувальних рахунків на рівні ринкових відсоткових ставок чи/або отримання інвестиційного прибутку в результаті довірчого управління пенсійними активами;

- обґрунтовано доцільність запровадження низки заходів податкового характеру з метою удосконалення оподаткування відсотків за депозитами та стимулювання щодо інвестування коштів фізичними особами у банківську систему: 1) введення прогресії в оподаткуванні процентних доходів за банківськими депозитами шляхом встановлення диференційованих ставок

ПДФО залежно від розміру вкладу та терміну дії останнього; 2) запровадження неоподаткованого депозитного мінімуму таких доходів.

- доведено доцільність закріплення поняття доходу як економічної вигоди в грошовій або натуральній формі у ст.14 ПК України «Визначення понять», що буде відображати саме родовий об'єкт оподаткування з пропозицією виділення видових форм на рівні норм Особливої частини ПК України при врегулюванні податку на доходи фізичних осіб та прибутку з підприємств;

- обґрунтовується позиція, що доходи, які отримують фізичні особи від надання майна в оренду, зокрема емфітевзис, суборенду та житловий найм (піднайм) відносяться до групи доходів від передачі майна в платне володіння та користування й за своєю природою є пасивними, адже фізична особа, яка вклала кошти у придбання об'єктів рухомого та нерухомого майна, передаючи їх в тимчасове користування отримує доходи, які не вимагають її участі в їх створенні;

- зроблено науково-практичний висновок, що доходи фізичних осіб, які отримані в результаті лізингу відносяться до активних доходів, що підтверджується правовою природою договору лізингу, як змішаного договору, який укладається в межах комерційної (господарської) діяльності юридичних осіб та фізичних осіб – підприємців;

- дано визначення податкового адміністрування, як процесуально врегульованої правовими нормами організаційно-управлінської діяльності уповноважених суб'єктів, спрямованої на виконання платником податків покладеного на нього податкового обов'язку в межах реалізації реєстраційно-облікових процедур, процедур сплати податків і податкової звітності та процедур податкового контролю й притягнення до податкової відповідальності.

Повнота викладу положень дисертації в наукових публікаціях, зарахованих за темою дисертації.

Результати дослідження відображено в чотирьох наукових статтях, із яких три опубліковано в наукових фахових виданнях, визнаних МОН України, одна –

у науковому періодичному виданні іншої держави, та чотирьох тезах доповідей, оприлюднених на науково-практичних конференціях.

Дискусійні положення та зауваження щодо змісту дисертації.

1. В роботі автор розглядає питання безоплатного переходу права власності на майнові/немайнові права в результаті їх спадкування чи дарування. В результаті автор робить висновок, що дохід отриманий від спадкування чи дарування необхідно виокремити зі складу податку на доходи фізичних осіб. Причому єдиним аргументом який він наводить є законодавча практика, відповідно з якою, низка країн відмовилися оподатковувати спадщину чи дохід, отриманий у вигляді успадкованого майна, зокрема, Аргентина, Австралія, Ізраїль, Швеція, Швейцарія, Канада, Китай, Індія). Видається, що дана позиція потребує більш детальної аргументації.

2. Потребує більш поглибленого вивчення пропозиція автора щодо виключення сум страхових відшкодувань, як складової бази оподаткування. Особливо в ракурсі розглянутого добровільного страхування пенсії де довірче управління пенсійним вкладом – це послуга, яка надається професійними учасниками фінансового ринку та полягає у забезпеченні ефективного розпорядження пенсійними активами шляхом інвестування їх на фінансовому ринку в інтересах учасника НПФ, з метою отримання доходу та досягнення інших переваг для вкладника інвестора).

3. Додаткового дослідження потребують і виділені автором особливості відносин, пов'язаних із страхуванням життя з позиції податково-правового регулювання.

Слід зазначити, що викладені зауваження переважно мають дискусійний характер і тому суттєво не впливають на позитивну оцінку дисертаційної роботи. Вони викликані інтересом до цього дослідження, новизною та актуальністю питань, що розкриваються автором.

Загальний висновок. Дисертаційне дослідження **Марцинкевича Віталія Анатолійовича** на тему «**Правове регулювання оподаткування пасивних доходів фізичних осіб в Україні**», відповідає вимогам,

встановленим Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 року № 261 (зі змінами і доповненнями від 03 квітня 2019 року № 283), пунктам 6, 7, 8, 9 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44, є завершеною самостійною науково-дослідною роботою, в якій отримано нові науково обґрунтовані результати, що в сукупності вирішують наукове завдання, що має істотне значення для науки податкового права, а його автор – **Віталій Анатолійович Марцинкевич** заслуговує на присудження йому освітньо-наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 Право.

Рецензент
доцентка кафедри конституційного,
адміністративного та фінансового права
Хмельницького університету управління
та права імені Леоніда Юзькова,
кандидатка юридичних наук,
доцентка

Ірина СТОРОЖУК